

Evanjelická Bratislava

4
2024
December

Ročník 51

Evanjelická Bratislava č. 4/2024 – december, ročník 51

Martin Šefranko: - - - - -	O Viníciusovi Júniorovi, Ovečkinovi alebo na čo nezabudnúť?	1
- - - - -	Pane, príď aj k nám	2
Pavol Országh - - - - -	Hviezdoslav: Advent	3
Eva Tkáčiková: - - - - -	Pavol Országh Hviezdoslav – žalmista	6
Daniela Žemlová: - - - - -	O „obráteneí“ (Svedectvo)	7
Soňa Gyarfašová: - - - - -	Po boku generálov Goliana a Viesta	10
Ondrej Majling: - - - - -	Izaiáš – Boží hlas v ťažkých časoch	17
	(4. časť seriálu Postavy z vitráží v Novom kostole)	
Martin Miti Kováč: - - - - -	Stanislav Kaczmarczyk: Čo pre mňa znamená Ježiš?	18
Martin Šefranko - - - - -	Štyri základné slová kresťanskej abecedy	19
Daniela Žemlová: - - - - -	Blahoslavený, kto by sa nepohoršil na mne (Matúš 11, 6)	22
Stanislava Štepková: - - - - -	Moja druhá rodina (Svedectvo)	26
Lubo Stacho: - - - - -	Dieťa z fary a „dĕlník Boží“: architekt Eugen Kramár	26
	(5. 5. 1914 – 30. 12. 1996)	
Martin Šefranko: - - - - -	Ekumenická duchovná obnova	38
Heike Vesperová,		
Paolo Cocco: - - - - -	Modlitby z ekumenickej duchovnej obnovy	40
Martin Šefranko: - - - - -	Podstatné je, aby posolstvo Vianoc neprešlo pomimo nás.	41
	Knihy do vašej pozornosti	
Soňa Gyarfašová: - - - - -	Nenechali sa zlomiť	44
Štefan Kiss: - - - - -	Svedectvá sviatočnej doby – Svetlo mojim nohám	45
Peter Huba: - - - - -	Hviezd sa dotýkať – vedzte, že zvem sa Pavol Hviezdoslav	45
- - - - -	Fotoreport	46

Evanjelická Bratislava

Periodicita: občasník

Údaje o vydavateľovi:

Názov: Cirkevný zbor ECAV na Slovensku

Bratislava Legionárska

Sídlo: Legionárska 4, 811 07 Bratislava, IČO

42267145

Korešpondenčná adresa:

Legionárska 4, 811 07 Bratislava;

legionarska.ba@gmail.com

Tel.: 02/555 711 95

www.legionarska.sk

Dátum vydania: 15. december 2024

Č. 4/2024; ročník 51

Cena výtlačku: nepredajné

Evidenčné číslo: EV 4391/11

ISSN 1338-7936

Redakčná rada: Jozef Budaj, Jozef Kováč,

Ondrej Majling, Viera Macháčková,

Mária Šebestová, Matej Trepáč,

Martin Šefranko – zodpovedný redaktor

Jazyková korektúra: Katarína Minaričová

Foto na obálke:

vpredú: detská nedeľná besiedka,

vzadu: diskusia s olympijským víťazom

Matejom Tóthom v Stredisku evanjelickej

diakonie Bratislava

Grafický dizajn: Mgr. art. Karol Prudil

Tlač: TYPIN – polygrafické služby

O Viníciusovi Júniorovi, Ovečkinovi alebo na čo nezabudnúť?

Vianoce sa mnohým spájajú s darčekom. Prečo si na Vianoce dávame darčeky? Na Vianoce sa vzájomne obdarovávame, lebo sme dostali najvzácnejší dar: Pána Ježiša Krista. On je Božím Synom, a predsa bol ochotný vstúpiť do nášho sveta. Žiť ako jeden z nás. Bude to len veľmi nedokonalý príklad, ale je to ako keby Vinícius Júnior opustil slávny futbalový klub Real Madrid a išiel hrať za amatérsky klub v najmenšej dedine. A onen klub by „vytiahol“ z 9. do 1. ligy, ba čo – do Ligy majstrov. Alebo ako keby výborný hokejový útočník Alexander Ovečkin, útočiaci na rekord v počte strelených gólov histórii NHL, zanechal Washington Capitals a začal hrať za Hornú Dolnú.

V Písme svätom (v liste Filipským 2, 5 – 11) čítame: *„Tak zmýšľajte medzi sebou, ako aj Ježiš Kristus, ktorý mal podobu Božiu a svoju rovnosť s Bohom nepokladal za lúpež, ale vzdal sa hodnosti, vzal na seba podobu služobníka, podobný sa stal ľuďom, a keď sa zjavil ako človek, ponížil sa a bol poslušný do smrti, a to až do smrti na kríži. Preto Ho aj Boh nadmieru povýšil a dal Mu meno nad každé meno, aby v Ježišovom mene pokľaklo každé koleno tých, čo sú na nebi aj na zemi, aj pod zemou, a každý jazyk aby na slávu Boha Otca vyznával, že Ježiš Kristus je Pán.“*

Darčeky, ktorými sa na Vianoce obdarujeme, obsahujú, okrem vecí, ktorá je v škatuli a môžeme ju vidieť, aj to, čo vidieť nemôžeme – čo je v darčeku neviditeľné. Tá neviditeľná hodnota darčeka je vyššia, ako viditeľná. Je ňou láska, úprimný záujem.

Prof. Jan Sokol napísal: „Darčekom sa snažíme dávať najavo, že i my žijeme z Božej lásky či milosti, ktorú len posielame ďalej. Preto sa s darčekom robia rôzne tajnosti, aby sa za ne neďakovalo tým, ktorí ich priniesli, ale Bohu, od ktorého vlastne pochádzajú.“

Na Vianoce dostávame ten najväčší neviditeľný dar, darovaný z najväčšej lásky, dobroty, štedrosti. Pán Boh – náš milujúci nebeský Otec – ho daroval každému človeku. No úžitok z daru máme, len keď si ho rozbalíme. „Úžitok“ – požehnanie z Božieho daru, ktorým je Pán Je-

žiš Kristus, máme, keď Ho prijmemo – to jest keď veríme v Neho, máme Ho radi a konáme, čo nám Spasiteľ hovorí. Božie slovo nás uistuje: „Lebo tak Boh miloval svet, že svojho jednorodeného Syna dal, aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v Neho. Lebo neposlal Boh Syna na svet, aby odsúdil svet, ale aby ho spasil. Boha nikto nikdy nevidel; jednorodený Syn Boží, ktorý je v lone Otcovom, ten (Ho) známym učinil.“ (Ján 3, 16 – 18). „Vďaka Bohu za Jeho nevýslovný dar!“ (2. Korintským 9, 15) – Nezabudnime si Ho rozbaľiť, prijať Ho, tešiť sa z neho.

*S použitím myšlienok Jany Zehnalovej
Martin Šefranko, zborový farár*

Pane, príď aj k nám

Pane, kam Ty prichádzaš, tam zavíta spása,
Kam Ty prichádzaš, tam budú ľudia premenení,
tam povstáva nádej, radosť, láska a istota.
Ďakujeme Ti za to.

A v tomto čase, v ktorom slávime advent, Ťa prosíme:

Pane, príď aj k nám.

Príď ku všetkým, ktorí sú vyčerpaní a otupení
a už nedokážu veriť v Tvoju lásku.

Pane, príď aj k nám.

Príď ku všetkým, ktorí sú osamelí
a už sa nedokážu radovať, pretože nemajú nikoho.

Pane, príď aj k nám.

Príď ku všetkým, ktorí sú bezradní a zúfalí,
ktorí kvôli utrpeniu alebo chorobe už nemajú nijakú nádej.

Pane, príď aj k nám.

Príď ku všetkým, ktorí sa cítia vylúčení zo spoločnosti,
ktorí nenachádzajú priateľstvo, ktorí už neveria v nové začiatky.

Pane, príď aj k nám.

Príď k mnohým mladým a starým ľuďom,

ktorí vo svojom živote nevidia žiadny zmysel
a nevedia, čo si počať so sebou a so svetom.

Pane, príď aj k nám.

Príď ku všetkým ľuďom, ktorí žijú v sporoch a nepokoji,
vydaní na milosť a nemilosť krutému zmätku nezmyselných vojen.

Pane, príď aj k nám.

Príď do svojho zboru, do svojej cirkvi,
ktorá je ešte stále rozdelená a rozhádaná,
a daj, aby získala podobu Tvojej lásky.
Pane, príď aj k nám.

*Zdroj: Gebete für die Gemeinde
(zost. **Fridolf Heydenreich**, Berlín, 1981), preložil MŠ.*

Advent

Príď, doba spásy! Čakáme ťa zdávna,
jak otcovia ťa verne čakali,
ba praotcovia ešte žiadali
ťa dúfajúci, že se zjavíš slávna:

i rozptýliš noc, v svetle neúnavná,
noc rabskej skrýše, hrobnej povaly, —
odvalíš kameň ťarchy nemalý,
i s prs im skydne mura preohavná;

no nedočkali sa ťa — navzdor tomu,
že kajali sa horko, postili,
potili krvou, rvali šat si, vlasy:
zmučení skleslí... Ó, z ich strastí domu
vychádzajúcim na ich mohyly
lkať, aspoň tým už blesni, doba spásy!

* * *

Príd', doba spásy! Čakáme ťa zbožne
— ich biedni vnuci — s citom zjatreňým,
čakáme s hladným duše dychtením,
čakáme v túžbach, jak len čakať možné!

Vrah-diabol zajal postať: než ju sožne,
ty prervi zhubu božským zmarením,
z rúk vyraz mu srp, skudli v sen a dym
úmyselny vzteku, snahy cudzoložné;

jak hada potri bohatiera päťou,
jak chrobač rozšliap paríp kopytom,
jak sani zráňaj vypínave hlavy:
nech pred tvojou sa skruší mocou svätou,
zvie: čo naň stúpil tvojím úsvitom,
on sloboditeľ' ujarmených pravý!...

* * *

Príd', doba spásy! Čakáme ťa súrne,
voláme, rumeň prudký na líci
a v rukách fakle, ako strážnici,
v tmu čiernu nimi zasvecujúc s turne;

príd', ticho-tíško rozhrň nebo chmúrne,
káž blahozvestou zapláť dennici —
ba strhaj razom v divej víchrici
rmut všetok... obzor prečisť búrobúrne!

Brud zmy tvoj prúd, lož vypuď tvoja metla...
Dost' trpela si zlobe, potupe,
dost' zhovievala rohatému bludu;
zleť žiarou, zapáľ' vzduch plný svetla
v znak: v pohanenej slávy chalupe
že prišla na svet pravda môjho ľudu!

* * *

Príď... Aj ver' príde ona, požehnaná
spasenia doba! Prudko priletí,
prv, než sa nazdá rákoš v podsvetí,
než vzkypí mu z úst nová kliatba, hana...

Ó, netrať mysle, nerúť do zúfania
sa, krdle verných! Vid', rán zánety
ti vlastných planú, planú v ústrety
— sťa zore — zorám veľikého rána!

Závora pukne brány u východu,
z nej vlnot šľahne jasný, bohatý
a oblečie svet do novoty žitia...
Až prikryje Boh tedy, pozve k hodu:
bedlite, proste, pejúc roráty:
nech rosí z nebies milosť úrečítá! —

Pavol Országh Hviezdoslav

(*Letorosty III.*, 1891)

Pavol Országh Hviezdoslav – žalmista

Tento rok sme si pripomenuli 175. výročie narodenia P. O. Hviezdoslava (* 2. 2. 1849 Vyšný Kubín – † 8. 11. 1921 Dolný Kubín).

Na prelome rokov 1888 – 1889 vyšli v Cirkevných listoch tri Hviezdoslavove žalmy *Žalm k uzávierke roka*, *Žalm žaloby*, *De profundis*. Sú ukážkou hlbokého osobného precítienia biblického textu, sú to vlastne osobné súhlasné i polemické reflexie.

Neskôr svoju žalmickú poéziu zhrnul do cyklu *Žalmy a hymny*, ktorý zaradil do druhého zväzku *Zobraných spisov* (1896).

Aj jeho známy básnický cyklus *Stesky*, ktorý postupne publikoval v Slovenských pohľadoch (1903 – 1906) pokračuje v žalmickom tóne. Opäť je to poézia hlboko ľudská, žalmicky pokorná, uvažujúca o možnostiach ľudskej existencie, naplnená skepsou i nádejou. V tejto zbierke zároveň ukázal svoju hlbokú zrastenosť s tradíciou duchovnej piesne, najmä s Tranovského *Citharou sanctorum*.

Osobitný okruh jeho tvorby tvoria básne s biblickou tematikou (*Agar*, *Ráchel*, *Kain*, *Vianoce*, *Sen Šalamúnov*) a biblická dráma *Herodes a Herodias* (1909).

Hviezdoslavov biblizmus má evidentné korene v domácej protestantskej tradícii. Na sklonku života sa k nej otvorene priznal v liste českému literárnemu historikovi A. Pražákovi: „*Darmo je, nehanbím sa priznať a vyznať: som i dnes nábožensky takým, akým som vyšiel z rodičovského domu; blúdil som, áno, pochyboval svojho času i ja, ale upamätajúc sa na rodičovský dom, skoro bolo – po skepse a bol som i zotrúvam podnes – doma!*“

Žalm P. O. Hviezdoslava ku závierke roku (1888)

Pospeš, ľudе môj, hromadte sa, horlivci Boží, v siene Hospodina:
na oltároch jeho nech vzplanú srdcа obete jasné v povďak a oslavu.

Každé nech klakne na koleno,
v prach pokorí sa hlava, zrak duše však vzlietne
hned' vanutím modlitby tichým ku nemu, zas spevu švihotom.

Lebo dobrý je Hospodín, milostivý otec, zludovník i strážca,
spravodlivá i štedrá je pravica jeho, nezlomný jeho štít.

*doc. PhDr. Eva Tkáčiková, CSc., členka cirkevného zboru,
literárna historička a vysokoškolská pedagogička*

O „obrátení“

(Svedectvo)

Ako mladá vedkyňa som prežila utrpenie, aké sa málokomu stane. Vo vysnivanom povolání, som odrážala ranu za ranou. Nič nešlo po poriadku. Kolegovia z tímu emigrovali, koncept oddelenia sa rozsypal, nevraživosť medzi ľuďmi narastala. Po dvoch rokoch trápenia som spoznala skutočný rozmer svojej neschopnosti nájsť z neho východisko. Vzdať som to ale nechcela. Príbeh, ktorý dnes po päťdesiatich rokoch vidím v celkom inom svetle, by som vám chcela vyrozprávať ako prípad „obrátenia“.

Ak viera tlie v srdciach detí, je len krôčik k tomu, aby prepukla v plameň. Stáva sa to v neočakávaných momentoch. Je to ako by sa človek zvliekol z kože, ktorá je mu malá. Od toho momentu začína rásť, lebo sa dejú veci.

Neodchádzala som z ústavu ako druhý, zostávala som dlhšie, často do posledného autobusu, lebo vtedy sa dalo v pokoji študovať. Raz v rámci prestávky som sadla na bicykel, že idem nakrmiť môjho psa, ktorého mi opatrovala jedna milá rodina. Zrazu zastavilo pri nich nákladné auto naložené pórobetónovými tehľami. Chystali sa totiž stavať dom. Ich traja chlapi neboli práve doma, ale auto bolo treba vyložiť. Ponúkla som sa, sadla na bicykel a uháňala za nákladným autom, smerujúcim na parcelu. Otec rodiny podával a ja som preberala a ukladala kvádre. Nehľadiac na neprimeranosť roboty, šťastím ma zaplavoval pocit, že o zajtr pomáham. Síce nerobím vec, ktorú som mala v pláne, ale inú, naliehavú. Po návrate do ústavu som si sadla k otváraniu pošty s vedeckými prácami a objavila som medzi nimi obsahovo najvzácnejšiu. Ako nájdený poklad som v nej listovala v úžase ako zapadá do môjho konceptu, ktorý do tohto dňa akoby uviazol v slepej uličke.

Bola som hlboko dojatá, nielen z fyzického vysilenia, ale z toho daru, ktorý som zrazu držala v rukách, a ktorý potvrdil smer môjho výskumu. Výskumu, ktorý som si tvrdohlavo u mojich bývalých školiteľov presadzovala. Odmietala som „praktické“ témy, ktorými môžem súkať publikácie ako na páse. Naopak vybrala som si tému, ktorá zachová celistvosť študovaného organizmu, ktorá si vyžiada komplikované metodické riešenia, ale čo je najhlavnejšie prispeje k rébusu, ako to vlastne Stvoriteľ všetko geniálne zariadil... Slovom, zostať autentická aj za cenu, že pri tom pohorím. V tej chvíli mi tiekli slzy po tvári uvedomujúc si, akú bezvýznamnú úlohu hrám v tom ja, ktorým smerom poletím v ústrety osudu. Akoby ma v to neskoré poobedie niekto obrátil, vytrhol kormidlo môjho snaženia a nasmeroval ma ináč. Do tmy zažiarilo svetlo nádeje a ja som vrúcne ďakovala Pánu Bohu, že vyslyšal moje zúfalé volania, keď som hľadala a nevedela sa pohnúť ďalej. Slová: „Vlož to do rúk Božích“ sa potvrdili.

Od toho momentu sa veci vyvíjali kozmickou rýchlosťou v prospech mojej práce i osobných okolností tak, že až teraz v retrospektíve človek s istotu vyznáva, že to všetko bolo z Božej milosti. Odvtedy som sa cítila ako dieťa Božie v starostiach i radostiach vedené a usvedčované. Písmo sa mi dostalo do rúk a prijímala som ho ako chlieb každodenný. Posilňovalo ma, aby som nezišla z cesty. Zväzok sa vekom utužuje pre mnohé dôkazy Jeho vedenia a omlisťovania, ale aj preto, lebo sily slabnú a vôľa patriť Mu narastá. Opakujem: Do Tvojich rúk vkladám svoj život i svojho ducha, amen.

Dodatok

Náš dobrý, oddaný otec sa v podobnej situácii nachádzal už 16. rok. Ako právnikovi mu „odstrihli krídla“. Keďže nemohol obhajovať druhých, rozhodol sa obhajovať stratené právo, ktoré sa netýkalo len jeho a jeho rodiny, ale všetkých nespravodlivo vyštváňaných z ich domovov.

Takže sme bojovali dvaja. Vďaka duchovne nabitej atmosfére domova napriek všetkému vládol pokoj, povzbudzovanie k trpezlivosti a k nádeji.

Na 17. rok svojho vytrvalého boja sa tatko, a my s ním, dožil víťazstva. So svojou rodinou sa vrátil do vlastného domu, navyše zrenovovaného! Zázrak

Daniela Žemlová

nad zázraky! Žalm 127, 1 zaliaty v betónových základoch domu dal tomu zázraku pevný rámec...

Pozn. red.: „Ak Hospodin nestavia dom, márne sa namáhajú stavitelia; ak Hospodin nestráži mesto, márne bdie strážnik“ (Žalm 127, 1)

Daniela Žemlová, členka zborového spevokolu

Po boku generálov Goliana a Viesta

„Ján Golian bol kamarátsky, mäkkej povahy. Tou pravou vojenskou fazónou bol generál Viest,“ hovoril Branislav, hoci prízvukoval, že ich sledoval iba z diaľky. Medzi generálom a vojakom je veľká vzdialenosť. Meno generála Rudolfa Viesta poznal ešte z rozprávania strýka Jura Tvarožka, s ktorým kedysi spolu študovali, boli v ruskom zajatí na Sibíri, spoločne v légiách a neskôr podpísali aj list proti rozbitiu Československa. Branislav by si nikdy nebol pomyslel, že ako stredoškólák, obyčajný študent, raz bude sprevádzať priamo hlavných veliteľov Povstania.

Keď sa dozvedel, že vypuklo Slovenské národné povstanie, vôbec neváhal, čo robiť. Rozlúčil sa s mamou aj s otcom, ktorý ho na rozlúčku objal. S učiteľom Tichým sa vybrali do Banskej Bystrice a po strastiplnej ceste, z ktorej veľkú časť prešli pešo, prišli do cieľa. Tam sa hlásil ako dobrovoľník.

Devätnástročného Branka zaradili spolu s rovnako starým bratrancom Živodarom Tvarožkom do vysokoškolského strážneho oddielu (VSO) generálov Jána Goliana a Rudolfa Viesta. Táto špeciálna jednotka vznikla z iniciatívy a na podnet veliteľov Povstania. Veliteľmi boli učители, bývalí členovia prvorepublikového Sokola. A ako vojaci sa cvičili mladí študenti z vysokých škôl, no aj zopár stredoškólákov. Na rukávoch nosili trojuholníkový emblém VSO, ktorého základ tvorila československá trikolóra.

Cvičili ich na Donovaloch. Ich sídlom bol Športhotel. Branislav vtedy dostal do rúk gulomet. Na rozdiel od niektorých iných to preňho nebolo celkom nové. Výcvik so zbraňou už zažili ako študenti vo svojej odbojovej skupine.

No tu to bolo niečo iné, v mnohých ohľadoch bola príprava naozaj tvrdá. Napokon, hovoril o tom aj fakt, ktorý neskôr zaznamenal vo svojej knihe *Ozbrojení vysokoškóláci v povstaní* aj neoficiálny kronikár ich jednotky, učiteľ Július Chovan. Hneď v úvodných dňoch nešťastnou náhodou zahynuli pri výcviku dvaja členovia oddielu – Jaroslav Kapoun a Jozef Erdélyi.

Čoskoro prišli prvé bojové úlohy a zrážky s Nemcami – v okolí Korytnice, Malého Turca či pri Čremošnom, kde sa Nemci snažili prelomiť obranné pásmo. Lenže ich najväčšia úloha prišla až na konci Povstania. Vtedy

Rodičia Eduard Tvarožek a Branislava Tvarožková a dvaja starší súrodenci, bratia Juraj a Eduard – neskorší známy esperantista

medzi ich dobrovoľnícku jednotku prišli aj samotní velitelia Povstania. „Po potlačení Povstania, keď už celá armáda bola v rozpade, boli sme asi posledný oddiel, ktorý sa držal pospolu,“ spomínal bývalý príslušník vysokoškolského strážneho oddielu, ktorý v tom čase premenovali na štábnu rotu veliteľstva 1. československej armády na Slovensku.

Nikdy sa nedozvedel, prečo si generáli vybrali na svojej najťažšej ceste práve ich študentskú jednotku. Keď po potlačení Povstania prišli medzi nich generáli Golian a Viest, mali tam dve lietadlá. Velitelia odboja mohli odletieť a všetko koordinovať z bezpečia. Rozkázali ich zničiť. Pre nich bola vojenská česť, že zostanú so svojou jednotkou.

Spoločne sa vydali na ústup.

„Nuž, bolo to smutné,“ spomínal Branislav po rokoch. Pri pohľade späť videl na Donovaloch tisíce ľudí, ktorí nevedeli, kam ísť. Nemecká presila sa vtedy tlačila od Bystrice, Brezna, Ružomberka. Na Donovaloch sa miešali tisíce zúfalých ľudí.

Branislav Tvarožek v detských rokoch

Branislav ako stredoškolák

V silnom a hustom daždi, ktorý ich pri pochode z Donovál smerom na Kozie chrbty a Prašivú sprevádzal, chceli prejsť cez Hron a dostať sa na Poľanu, kde mali vytvorenú základňu na poľovníckej chate a kde už vtedy mala byť skupinka vysokoškolákov zo strážneho oddielu.

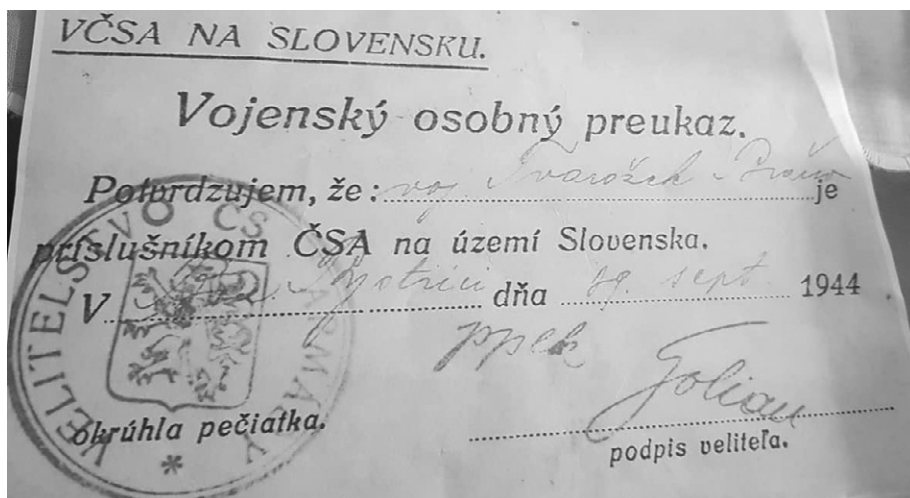
Na ich jednotku číhali Nemci s jasným cieľom – dostať do rúk dvoch veliteľov Povstania.

„Viete, keď sme odchádzali z Donovál, nikto nevedel, kade máme ísť a kam prídeme. Nemci boli z vojenskej stránky múdri. Mali obsadené všetky doliny. Kam sme prišli, všade boli. To si nikto, kto tam nebol, nevie predstaviť, aká bola vtedy situácia.“

Ich velitelia sa však napriek tomu snažili udržiavať morálku celej jednotky.

Keď večer táborili pri ohni, rozprával im generál Viest príbehy z prvej svetovej vojny. A keď bolo najhoršie, kamarátsky Ján Golian rozdával mladým vojakom kúsky čokolády.

Branislav ich obdivoval. Jánovi Golianovi sa len mesiac pred vypuknutím Povstania narodil prvorodený syn Ivan. Generál Rudolf Viest bol už po-

Povstalecká legitimácia

kročilý päťdesiatnik, bojoval ešte na frontoch prvej svetovej vojny. Pochody horami boli preňho zložité, vtedy mal už ťažko chorú nohu. Napriek tomu sa snažili udržať v ich jednotke dobrú atmosféru.

Cestou sa k nim pridávali rôzni ľudia, civili, a Branislav bol presvedčený, že medzi nimi boli aj tí, ktorí pracovali pre Nemcov. „Cestou z Donovál sa k nám pripojilo niekoľko cudzích, neznámych ľudí. Zrejme to boli nejakí diverzanti, ktorí dávali echo Nemcom, kadiaľ sa pohybujeme, lebo každý deň boli s nimi nejaké zrážky,“ spomínal. Aj na to, ako si všimol niečo celkom podozrivé.

„To, že sú tam natiahnuté telefónne drôty. Skutočne som to hovoril aj našim veliteľom. Boli to drôty, ktoré používali Nemci, mali umelohmotnú izoláciu a také v tom čase v našej armáde neboli. Takže mali hlásky, a keď sme prišli do doliny, prepadli nás a zložili,“ spomínal na to, ako sa dostali do zajatia.

Nemcom sa nakoniec podarilo vysokoškolský strážny oddiel doslova rozprášiť. Niektorým sa však podarilo ujsť a ukryli sa v horách.

Do nemeckého zajatia vtedy padol aj Branislav. Pamätal si, že s ním vtedy zajali aj akéhosi strateného chlapca, ktorý pochádzal zo Svobodovej armády.

„Abmachen!“ zavelil Nemec a ukázal na chlapca, ktorého zajali s Branislavom. „Warum soll er ihm abmachen?“ ozval sa Branislav perfektnou nemčinou, čo nemeckého dôstojníka prekvapilo. Prečo by mali chlapca odpraviť? V tom čase platilo v horách nepísané pravidlo, že Nemci partizánov likvidovali na mieste, no väčšiu úctu mali k uniformám a povstaleckým vojakom, ktorých brali do zajatia.

Kto je tento trúfalý mladý vojak a čo si to vôbec dovoľuje? Napriek tomu mu odpovedal. Ukázal na chlapcovu košeľu a gombíky s ruskými znakmi: „Tu je dôvod“.

Branislav pochopil. „Tú košeľu sme našli a má ju len preto, lebo mu zho-reli šaty,“ oponoval.

Nemec na chvíľku zaváhal a mávol rukou. „Dobre, ale ak to nie je pravda, pôjdeš s ním aj ty.“

Nad situáciou, pri ktorej priam zázrakom zachránil mladému chlapcovi život, sa zamýšľal ešte dlho. Čo boli zač tí, ktorí ich zajali? Keď ich viedli do Banskej Bystrice, do leteckej školy, kde ich mali internovať, mnohí zajatci ušli. Nemci, starší vojaci, ktorí si to všimli, nezasiahli, tvárili sa, že nič nevidia. „Všetko to bolo o konkrétnych ľuďoch,“ konštatoval Branislav Tvarožek.

O tom, čo sa stalo s povstaleckými veliteľmi, ich generálmi Golianom a Viestom, sa dozvedel až neskôr. Po rokoch na stretnutiach vysokoškolského strážneho oddielu hovorili aj o mladom lekárovi, ktorého Nemci zajali a ktorý prezradil, že sa skrývajú v Pohronskom Bukovci. Keď ich nevedeli nájsť a vyhrážali sa, že vypália dedinu, obaja vyšli z horárne, kde mali úkryt.

Bol s nimi aj otec Brankovho spolužiaka, plukovník Pekník, človek zo starej školy a veľmi múdry a vzdelaný pán. Nemcov, ktorí s oboma veliteľmi podľa výpovedí zaobchádzali mimoriadne surovo, upozornil, aké to majú spôsoby. „Na mieste ho zastrelili,“ hovoril Branislav. Dnes ho pripomína malý pamätník v Pezinku, kde sa Karol Pekník narodil.

Na rozdiel od neho však pri generáloch Jánovi Golianovi a Rudolfovi Viestovi dodnes chýba informácia o tom, čo sa stalo. Ich posledná stopa sa stráca v nacistickom koncentračnom tábore Flossenbürg.

Branislav Tvarožek, foto Katarína Katarína Acél Gáliková

V nacistických lágroch skončili aj niektorí členovia vysokoškolského strážneho oddielu. Branislavovi však opäť v rozhodujúcich momentoch pomohla nemčina. S vďakou spomínal na otca, ktorý trval na tom, aby sa s bratmi učili jazyky. Zázrakom si vypočul, aké s nimi majú Nemci plány a že ich majú deportovať ďalej.

„Môžete ma zapísať do stavu zranených?“ prišiel za nemeckým lekárom a ukázal mu zranenie na ruke.

„Nie, to nejde,“ odpovedal a chcel ukončiť diskusiu.

„Skúste to,“ nedal sa odradiť Branislav. Toto nemohlo vyjsť. Nemecký lekár si chvíľku mladého odvážneho chlapca premeriaval, Branislav mal vtedy len devätnásť rokov. A zachoval sa ako človek. Pomohol. A tak Branko namiesto v transporte do nemeckých lágrov, kam posielali zajatých vojakov, skončil vo väzenskej nemocnici. Nebola až tak dobre strážená a jemu sa podarilo odtiaľ dobrodružne ujsť. Dokonca nie sám, ušli spolu so zajatým židovským chlapcom Ondrejom. Aj po rokoch sa pousmial, keď si predstavoval, aké mali šťastie. Podarilo sa im zohnať civilné oblečenie a vlakom sa dostali do Nového Mesta nad Váhom, kde bývali Branislavovi rodičia.

„Preboha!“ zľakla sa mama, keď preskočil plot a v noci im zaklopal na okno. Vtedy sa dozvedel, že sa u nich ubytovala nemecká jednotka a jemu by išlo o život. „Mladosť, pochabosť, ale vtedy sme mali na celej svojej ceste šťastie,“ spomínal Branislav. Jeho otec napriek tomu riskoval a pomáhal odboju – najmä so zásobovaním partizánov.

S touto úlohou mu neskôr pomáhal aj Branislav – do Snežinského partizánskej skupiny, ku ktorej sa pridal aj židovský chlapec Ondrej, pomáhal dopravovať na povoze potraviny, ale aj výbušniny, plachtou zakrytý ekrazit.

Párkrát sa stalo, že ho zastavila nemecká hliadka, ktorá kontrolovala prechádzajúcich. „Čo vieš?“ pýtali sa ho. A on im perfektnou nemčinou s nevinným výrazom odvetil, že vie zbožie. Nikdy si to neskontrolovali. Ani po rokoch nedal na sebe poznať pohnutie, keď opisoval situácie, pri ktorých išlo o život. Vtedy si nepripúšťal, čo všetko mu môže hroziť. „Verili sme, že to prežijeme a dožijeme sa aj niečoho lepšieho. A predsa sme to prežili,“ hovoril.

Soňa Gyarfašová, novinárka

(Príspevok je s láskavým dovolením autorky prevzatý z knihy:

Soňa Gyarfašová: Nenechali sa zlomiť, vyd. IKAR, a. s.,

Bratislava 2024, fotografie: Katarína Acél Gáliková).

Pozn. red.: Branislavovi Tvarožkovi, nášmu vzácnemu spolubratovi v Kristovi, úprimne blahoželáme k jeho 99. narodeninám – prajeme mu zdravie a ďalšie dary Božieho požehnaní!

Izaiáš – Boží hlas v ťažkých časoch

(4. časť seriálu Postavy z vitráží v Novom kostole)

Hádám v každej dobe sa ľudia radi sťažujú na zlé časy. Niekedy viac a inokedy menej, ale stále akoby sa zdalo danej generácii, že práve ona žije v tom najťažšom a najkomplikovanejšom období ľudských dejín. Priznajme si, že je to tak často aj s nami. Aj dnes sa mnohým z nás zdá, a šťastie je to objektívna pravda, že žijeme v mimoriadne komplikovanej dobe, plnej chaosu a úplne nových výziev, na ktoré nedokážeme vždy pohotovo zareagovať a vysporiadať sa s nimi.

V tomto nám môže byť inšpiráciou osoba proroka Izaiáša. Ani on nežil v jednoduchých časoch: Judské kráľovstvo prežívalo vážnu náboženskú a politickú krízu. Boží ľud bol ohrozený zvnútra, ale aj zvonku. Počas prorokovho života sa viedla sýrsko-efrajimská vojna a vystriedalo sa niekoľko silnejších, ale aj slabších kráľov, ktorých rozhodnutia neboli vždy práve najsprávnejšie. Izaiáš zažil aj Sancheríbovo obliehanie Jeruzalema. Presne počas tejto ťažkej doby Hospodin vysielal svojho proroka, aby do nej prehovoril. O jeho povolání do služby čítame v 6. kapitole knihy Izaiášovej. Napriek komplikovanosti situácie sa Izaiáš, na rozdiel od Jeremiáša, Božiemu vyslaniu nebráni a jednoznačne naň hneď odpovedá „*Hľa, tu som, pošli mňa!*“

Keď si čítame prvú časť knihy Izaiášovej (1. – 39. kapitola), vnímame bohatstvo jeho posolstva – prorok je najprv pravdivý a otvorene pomenúva problémy svojej doby. Hneď prvá kapitola je veľmi tvrdou a úprimnou analýzou vtedajšej spoločnosti. Neskôr otvorene kritizuje postoje a politiku judských kráľov. Obracia sa však aj na okolité národy a ríše. Varuje pred blížiacou sa katastrofou. V jeho zvesti zároveň zaznieva i silná nádej a dôvera v Hospodina. Prináša svojim poslucháčom do tmy, ktorú prežívajú, svetlo v podobe budúceho Božieho konania a nečakanej záchranu, v ktorej my vidíme predobraz života Pána Ježiša. Prorok napomína, analyzuje,

povzbudzuje a prináša nádej do chaosu a neistoty svojej doby. Je verný Božej pravde, čo ho, podľa babylonského talmudu a kresťanskej tradície, nakoniec stojí život – za vlády kráľa Menaššeho zomiera mučeníckou smrťou.

Pre nás, ktorým sa tiež zdá, že žijeme v ťažkých a chaotických časoch, sa stáva inšpiráciou. Aj našou úlohou je prinášať pravdivý pohľad na svet. Odvážne sa ozvať proti hriechu a nespravodlivosti, ktorá v našej spoločnosti vládne. Tiež nesmieme od toho očakávať popularitu a pohodlný život. Zároveň sme pozvaní aj k tomu, aby sme svet okolo nás vedeli povzbudiť a zasvietiť do jeho tmy nádejou pravdy evanjelia. To si od nás vyžaduje silnú dôveru v Hospodina a z toho vyplývajúcu odvahu. Nechajme sa k tomu Izaiášom inšpirovať.

Ondrej Majling, predsedajúci zborový farár

Stanislav Kaczmarczyk: Čo pre mňa znamená Ježiš?

V roku 2010 som sa na jednom podujatí opýtal evanjelického duchovného Stanislava Kaczmarczyka (1936 – 2021), čo pre neho osobne znamená Pán Ježiš. Jeho odpoveď, ktorá sa zachovala vďaka nahrávke, ma dodnes naplňuje pokojom a radosťou. Áno, aj ja to tak cítim:

Stanislav Kaczmarczyk: „Uvedomujem si, akým je úžasným Spasiteľom, že bol ochotný kvôli mne, kvôli troške prachu, opustiť nebo, prísť na zem, skloniť sa ku mne i k nám ľuďom a zahŕňať nás svojou láskou. Je to nepochopiteľné, že Mu na tej troške hliny tak záleží. Veď sme len troška prachu, nič viac.“

Obdivujem Pána Ježiša ako najkrajší vzor pravej ľudskosti. Potrebuje me vzory. Od koho si máme brať príklad, podľa koho máme žiť? Ježiš je úžasným vzorom. Až Ho nedokážem pochopiť. Nabral vodu do umývadla a umýval špinavé nohy svojich učeníkov. Pokoril sa. Aj keď si uvedomuje, že je Bohom, ktorému sa klaňajú anjeli, On umýva nohy svojim učeníkom. Pokorný a tichý. Je najkrajším vzorom, ktorý chcem v živote nasledovať, učiť sa od Neho.

Pán Ježiš je tiež pre mňa učiteľom pravdy. Človek chce vedieť, čo je pravda. Pravda o mne, pravda o vás, pravda o tomto svete, pravda o budúcnosti. Kto nám tú pravdu povie? Presvedčil som sa, že Pán Ježiš je učiteľom pravdy, že mu môžem dôverovať, že to čo hovorí, to je spoľahlivo isté. To je úžasné!

A ešte jedna dôležitá skutočnosť – Pán Ježiš je ten, kto i pre mňa pripravuje nádher-nú budúcnosť. A nielen pre mňa. Pre každého z nás.

Je to teda niekto, pred kým sa skláňam v pokore až do prachu, komu nesmierne ďakujem za Jeho lásku, stále Ho obdivujem. Som plný úžasu z toho, ako Boh, ktorého všetko poslúcha, ten úžasný vesmír, si dáva záležať na tom, aby sa k nám skláňal, nás formoval, nás učil, mal s nami spoločenstvo. Nepochopiteľné! Úžasné!

Pán Ježiš je pre mňa teda tou najvzácnejšou bytosťou, za ktorú som nesmierne vďačný a s ktorou chcem žiť večne. Je to poklad nad všetky poklady!“

Martin Miti Kováč, člen cirkevného zboru

Štyri základné slová kresťanskej abecedy

Marek 1, 12 – 15: „A hneď vypudil Ho Duch na púšť. I bol na púšti štyridsať dní a satan Ho pokúšal; žil s divou zverou a anjeli Mu slúžili. Keď Jána uväznili, prišiel Ježiš do Galiley, zvestoval evanjelium Božie a hovoril: Naplnil sa čas a priblížilo sa kráľovstvo Božie; pokánie činite a verte v evanjelium!“

Kto chce porozumieť Ježišovi, zmyslu Jeho poslania, tomu stačí, aby porozumel štyrom slovám. V nich je zhrnuté to podstatné.

- 1) Prvé z týchto slov je EVANJELIUM – radostná správa. Čo je jej obsahom – to sa dá spočítať na 3 prstoch:**

- I. **Pán Boh nie je proti ľuďom**, hoci by sme si to všetci zaslúžili (por. R 3, 10 – 12). Za to, ako sa stavíme k Božej vôli, za to, čo sme urobili s dobrým Božím svetom, za to ako zaobchádzame s našimi blíznymi, by sme si zaslúžili, aby Boh vystúpil proti nám. No On neprichádza proti nám ako exekútor, ale stal sa človekom pre našu záchranu. Aby sme sa my, ktorí tak ľahko strácame ľudskú tvár, stali znovu ľudskými. Preto sa Boh stal človekom, v Ježišovi si vyhladal cestu k nám. Tým dosvedčil, že nie je proti nám, ale za nás.
- II. Život môže **začať znovu** – to je druhá radosť obsiahnutá v evanjeliu. Aj najzbabranejší život (napr. Zacheov: L 19 , ženy Samaritánky: J 4), môže začať znovu. Život každého človeka, môj i tvoj, našich príbuzných, priateľov, môže začať znova. Nový začiatok je možný – aj tam, kde ľudia nad kýmisi už „zlomili palicu“. Život môže začať znovu aj v 50-, 70-, či 90-tich rokoch. A to je dobrá správa.
- III. Tretím dôvodom na radosť je, že **nový život nie je závislý od našich možností**, ani nie je nimi obmedzený. Sme rozliční: vzdelanejší aj jednoduchší, pevní aj slabší, no Pánu Bohu záleží na všetkých. Aj na tých, o ktorých už svet nestojí. V inzerátoch s ponukou pracovných miest sa neraz dočítame: Hľadáme človeka do 35 rokov. Starších sta by sa už neoplatilo zaškoliť. Pánu Bohu sa to oplatí. Abraháma povolal v 80-tke. Bohu stojí za to začať niečo nové aj s tým, kto už má väčšinu života za sebou. Je radosťou, že Boh môže začať s každým niečo nové a slávne! Neprekážajú Mu naše možnosti.

2) Sme tomu VERIŤ.

Čo to je viera? – Aj to si ukážme na 3 „prstoch“.

- I. Veriť znamená **porozumieť**, čo nám Boh hovorí. Dôverovať, že to, čo vraví Boh, je spoľahlivá pravda.
- II. Veriť ďalej znamená **postaviť** sa na túto pravdu. Dôverovať jej viac ako vlastným očiam či pocitom. Kto stojí na Bohu, na Jeho sľuboch, má istotu, aj keby sa okolo neho a v ňom všetko otriasalo.
- III. Veriť však znamená aj **poslúchať**. Nie je pravá tá viera, ktorá nie je ochotná Pána Boha poslúchať. Sú ľudia, ktorí by radi verili, že Božie slo-

vo, Pánove sľuby, sú pravda. **Radi** by na nich postavili svoj život a získali istotu, aj by boli ochotní poslúchať Toho, v ktorého by uverili, ale ... čosi im bráni. Boja sa tohto kroku, možno sa boja dôsledkov, ktorý takýto krok prinesie, možno nechcú, aby pranie bolo iba otcom myšlienky. Všetky rozpaky nad počiatkom viery bývajú krycím manévrom na zamaskovanie toho, že **si chceme ponechať otvorené zadné dvierka a nevydať od nich kľúč Kristovi**, maskovaním toho, že sa nechceme skutočne zveriť do láskavých rúk Toho, kto má na nás právo, lebo nás daroval život, lebo nás vykúpil, aby sme neboli sami svoji, ale patrili Jemu tak, ako nikomu inému v celom svete. Večera Pánova zvestuje, že Ježišov život, obeť Jeho nevinnnej krvi preliatej za nás hriešnych, je najvyššia cena, ktorú zaplatil Boh. Je to však aj cena, ktorú máme v Božích očiach, aby sme sa nepodceňovali a nepodceňovali ani nikoho iného z Božích detí.

Ako teda ďalej, keď cítime zábrany? Ako ďalej, keď sa nám zdá, že cesta k živej viere – k poslušnej dôvere v Ježiša je zatarasená? Tu Ježiš ponúka liek a riešenie: pokánie.

3) POKÁNIE znamená obrátenie sa – zmenu zmysľania. Na ujasnenie toho budeme potrebovať 4 prsty:

- I. Ježiš nás volá: **Obráť sa** na ceste, po ktorej kráčaš. Neutekaj predomnou. Zastav sa, kým je čas!
- II. Pokánie je **niečo konkrétne**, čo máme

4) ČINIŤ

Keď Ján Krstiteľ vyzýval k pokániu, radil konkrétne: preukáž lásku tomu, kto je chudobný; rozdeľ sa s tým, kto potrebuje pomoc (L 3, 11nn). Nám by povedal: Venuj niekomu čas! Úsmev, dobré slovo! Podel' sa o vieru, radosť, istotu, nádej!

- III. Kto cíti v slove pokánie čosi žalostné, má pravdu: **pokánie vždy trochu bolí**. Pri pokání sa v nás niečo láme. Keď človeku zle zrastú kosti, ak má byť ruka či noha ako predtým, musia sa zlomiť. Aj v nás čosi zle zrastlo. Zvykli sme si na niečo, čo nebolo dobré. Aby sa zrodil nový život, aby ten starý neprekážal, musí to staré – čo v nás vzdoruje Bohu – zomrieť.

Musí – aby mohla nastať veľká radosť. Pretože pokánie je koniec-koncov radosné, lebo vedie do slobody.

- IV. Činiť pokánie napokon znamená **prisvojiť si spásu** a všetko za ňu dať, ako muž v podobenstve o poklade a drahocennej perle (Mt 13, 44 – 46). Činiť pokánie znamená nepodobáť sa ľuďom, ktorí sa trápne vyhovávajú, keď ich Pán pozýva na veľkú hostinu (L 14. kap.).

Tak je pokánie vlastne nová poslušnosť. Je to **odpoveď** na Bohom ponúknutú milosť. Kde je ochota k pokániu, tam človek vo viere prijíma evanjelium a tam vládne radosť. Veď ak Boh nie je proti mne, keď život môže začať znovu, keď môj/tvoj život nemusí byť určený a obmedzený iba našimi možnosťami, ale je určený Božími možnosťami – to je dôvod na radosť.

Kto chce porozumieť zmyslu Ježišovho diela, tomu stačí, aby porozumel štyrom slovám. **Pokánie číňte, verte v evanjelium**. Kto vierou prijal lásku Pána Ježiša, bude túžiť, aby Ho poznal lepšie. Pre toho sa stane Biblia listom od milovanej bytosti, posolstvom, ktoré nás spája s Tým, koho máme radi, a najmä kto miluje nás až po obeť života. A pri uvažovaní nad Božím slovom sa nám bude otvárať stále bohatší pohľad na Ježišov život. Život taký fascinujúci, že nás bude stále viac vtahovať do silového poľa Ježišovej lásky, Božej pravdy, pod moc Ducha Svätého.

Je dôležité poznať a prijať 4 cenné základné slová „kresťanskej abecedy“: **Pokánie číňte, verte** v evanjelium. No nezostaňme iba pri abecede. ->

Blahoslavený, kto by sa nepohoršil na mne (Matúš 11, 6)

(Úvaha Inšpirovaná čítaním knižočky Wilhelma Buscha: Ježiš náš osud, vyd. ViViT, Kežmarok)

Prečo ľuďom dneška nejde o spasenie v Ježišovi Kristovi?

Prečo ľudia vypustili túto výzvu zo svojho života?

Prečo si prestali klásť otázku o zmysle života?

Prečo žijú v klame?

Štyri základné slová kresťanskej abecedy: POKÁNIE ČIŇTE, VERTE v EVANJELIUM

EVANJELIUM – radostná správa, že

- I. Pán Boh nie je proti ľuďom, hoci by sme si to zaslúžili.
- II. Aj najzbabranejší život môže začať znovu.
- III. Nový život nie je závislý od našich možností.

VERIŤ

- I. Porozumieť, čo nám Boh hovorí a dôverovať, že je to pravda.
- II. Postaviť sa na túto pravdu.
- III. Poslúchať ju.

POKÁNIE znamená obrátenie sa – zmenu zmýšľania.

- I. Ježiš nás volá: Neutekaj predomnou, obráť sa – zastav sa, kým je čas.
- II. Pokánie je niečo konkrétne, čo máme

ČINIŤ – Pomôž niekomu, venuj mu čas, úsmev, dobré slovo, podel sa o vieru, radosť, istotu, nádej.

- III. Pokánie trochu bolí. Pri pokání sa v nás niečo láme.
- IV. Činiť pokánie značí prisvojiť si spásu, odpovedať na Bohom ponúkanú milosť.

Podľa myšlienok Miroslava Heryána pripravil -mš-.

Ľudia síce chodia do kostola (ak chodia), ale mnohí v hĺbke svojho srdca neveria. A ak, tak len na chvíľu, kým sú v spoločnosti, jedenkrát do týždňa. Ostatný čas im velí svet.

Diabol prevlečený do rôznych tém nimi obsadí celú ich dušu (por. 2. Korintským 11, 14).

Sú dezorientovaní, strhuje ich masa, dav. Uspokojuje ich pocit, že idú s dobou.

Hlas neba je prehlúšený.

Vážnosť versus pochabosť,
zbožnosť versus bigotnosť
vrúcnosť versus faloš atď.

Je z toho východisko?

Veda dnešnému človeku dostatočne podáva dôkazy, že život ako taký je zázrak. Konštatovali to mnohí veľkí vedci na sklonku ich života. Obraz o stvorenstve všetkého druhu a všade na svete, je dnes dokumentovaný dokonale. Aj my, narodením sa do tohto sveta, stali sme sa jeho súčasťou.

Uvažujúc ako biológ, narodiť sa a prežiť, teda dlhšie zotrvať, je mimoriadnou výsadou. Nie každému semienku sa to podarí. Len človek, akoby nepochopil, načo túto výsadu dostal. Starozmluvní proroci to vedeli. Žalmisti to vyspievali, hoci zďaleka nemali k dispozícii takú výbavu dôkazov, ako máme my dnes.

A čo ja? Kráčam po tomto svete zavalená úlohami a povinnosťami, ktoré som si dobrovoľne na seba uvalila, zaplavila nimi rozum a dušu. Len vzdychám pod ich ťarchou a vzhlíadam k svetskej hodnotiacej komisii, či som ešte v norme. Tá iná „komisia“, ktorú vyznávame, čo príde súdiť živých i mŕtvych, tá nás predbežne nezaujíma. Vlastne jej ani nerozumieme, pokiaľ vysilení nespádneme na kolená a nezaplavia nás slzy pokánia.

Tak ako Adam a Eva v raji, kde to tak dobre začínalo, urobili chybný krok, tak ho robíme aj my, keď po krste, confirmácii, sobáši, Večeriach Pánových vypneme bdelosť a necháme sa nezodpovedne unášať týmto šialeným svetom.

Na otázku, či je z toho východisko, máme dobrú správu!

Zalistujme v pamäti dve – tri storočia späť a sledujme, ako to robili tí, čo dostali do rúk prvýkrát Písmo sväté v ich rodnej reči. Sledujme, ako prstom sledovali vzácne pravdy a vkladali si ich do srdca. Ako slabikovali slová vďakyvdania ukryté v piesňach a ako takto posilnení odchádzali v tichosti, posvätení do svojej každodennej práce. To boli ich „očné kvapky“, ich „šálka

kávy“ na povzbudenie. To vygenerovalo na ich tvári úsmev a vlialo do srdca láskyplné odhodlanie.

Nie ako dnes, od rána ohučaní lacnou hudbou, hlúpymi rečami zo súkromných rozhlasových staníc, aby nás len zabavili a odpútali od sústredeného zamyslenia, ako najlepšie a najzodpovednejšie zvládnuť svoj nový deň.

Život našich kresťanských predkov bol živý a oduševňovaný Kristom samým. Cítilli Jeho blízkosť, zázračné vedenie, keď na Neho z hĺbky srdca volali. Zdieľali si to navzájom.

Takéto nastavenie nám chýba. Stačilo by tak málo! Len pár minút ráno. O pár minút včasnšie vstať, zatvoriť sa do samoty a otvoriť si Bibliu, ako nám to navrhuje napríklad naša Tesná brána alebo len knižočka Hesiel Jednoty bratskej vydávaná už takmer tri storočia. Naši veriaci predkovia si bez nej nevedeli predstaviť ani jeden deň ich života! Veršičky, losované vždy dva, jeden zo Starého zákona a jeden z Nového zákona, sa učili naspamäť, aby ich sprevádzali počas dňa. Tam je asi to tajomstvo, prečo vedeli toľko veršičkov, ktorými sa napomínali a vychovávali celé generácie. Poznanie Písma bolo spoločným znakom evanjelických kresťanov. Ako s chlebom každodenným, tak s nimi zachádzali.

Takýmto spôsobom každé ráno prebudený človek, napr. šofér autobusu, učiteľ či chirurg – operatér, zažiari v dave!

To sú v konečnom dôsledku tí, čo hľadajú spasenie celým svojím srdcom. Tí, čo prišli, narodil si ich a hľadajú odpoveď na otázku: „Prečo si ma sem, Pane Bože, poslal?“

Už viem, narodil si ma, vzdelal si ma, dal si mi zvedavosť hľadať súvislosti, aby som v úžase pokľakla nad Tvojím dielom. Aby som všetkých, ktorých si mi dal, nasmerovala takto chápať náš dočasný život a neskôr i večný – tu i tam v Kristovi Ježišovi. Amen.

Daniela Žemlová, členka zborového spevokolu

Moja druhá rodina

(Svedectvo)

Odkedy som začala vnímať Božiu prítomnosť vo svojom živote, vždy som túžila patriť do duchovného spoločenstva, v ktorom by som sa mohla cítiť ako doma.

Pochádzam z katolícko-evanjelickej rodiny. Pokrstiť ma dali – ako to už často býva – v katolíckom kostole (sicher je sicher :-), ale moju dušu aj tak odvždy priťahoval protestantizmus, jeho Sola scriptura, a v evanjelickej liturgii som našla pravdivosť, krásu i vznešenosť.

Istý čas som sedávala v laviciach iného zboru v našom meste, mojím domovom sa však nestal.

A tak som sa jedného dňa ocitla v spoločenstve na Legionárskej a od prvej chvíle išlo o lásku na prvý pohľad. Okrem hlbokej ukotvenosti v Božom slove, si ma získala i bázeň zboru pred Hospodinom, pokora a poslušnosť.

A ako bonus od prvého dňa som bola zahrnutá láskavosťou, prijatím a vrúcnyimi objatiami. Veľa to vtedy pre mňa znamenalo.

A tak som sa zo dňa na deň stala súčasťou spoločenstva, ktoré sa naozaj stalo mojou druhou rodinou. A nájsť miesto, kde sa človek mimo svojho domu cíti ako doma, je hádam viac ako požehnaním.

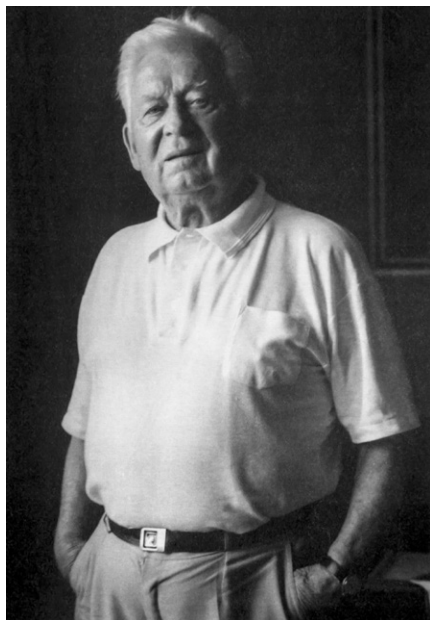
Stanislava Štepková, členka cirkevného zboru

Dieťa z fary a „dělník Boží“: architekt Eugen Kramár (5. 5. 1914 – 30. 12. 1996)

„Architektúra je v prostredí človeka všadeprítomná. Je voči ostatným umeniam obsahom oveľa závažnejšia, lebo ide nielen o nakreslenie pôdorysu a hmotové vymodelovanie života za veľké spoločenské náklady, ale aj o predobraz budúcnosti. A preto by architekti mali žiť tak trocha nad a pred životom.“ (Eugen Kramár)

Životné osudy architektov z prvej polovice 20. storočia na Slovensku sú väčšinou smutné. K takým patrí aj príbeh Eugena Kramára. Bol mimoriadne tvorivým človekom, ktorého život pod vplyvom spoločenského zriadenia prebiehal v sínusoide. Keď mal 33 rokov, stal sa najmladším profesorom na Slovensku, ale rýchlo nato ho komunistický režim bezdôvodne na desať rokov uväznil. V 60-tych rokoch sa znova dostal na výslnie, ale normalizácia 70-tych rokov pochovala všetky jeho nádeje. Oslobodzujúce 90-te roky zastihli

Kramára už v pokročilom veku, ale ešte pred smrťou mu bol udelený čestný doktorát STU a prestížna cena Emila Belluša. Pri tejto príležitosti bola usporiadaná aj výstava z celoživotného diela v Umeleckej besede v Bratislave. Kvalita jeho architektonického diela bude ešte dlho oslovovať nasledujúce generácie tvorcov.

Rodisko a štúdium

Eugen Kramár sa narodil v Deviči pri Krupine v rodine evanjelického farára. Po základnej škole vo Vrútkach absolvoval Reformné reálne gymnázium v Turčianskom sv. Martine. V rokoch 1932 až 1938 študoval na ČVUT v Prahe architektúru a stavebníctvo. Po skončení školy absolvoval dvojročnú vojenskú službu v Bratislave a Trenčíne, kde sa zblížil so svojim neskorším spolupracovníkom Štefanom Lukačovičom. V roku 1941 sa Eugen Kramár oženil s Ruženou Kordovou, s ktorou mali spolu tri deti.

Presadili sa kvalitnou prácou

Do roku 1942 Kramár pracoval ako stavbyvedúci firmy Tatra, ktorá v tom čase realizovala aj dostavbu Novej doby. Lukačovič bol vedúci projektového

Evanjelický kostol v Švábovciach, 1970

a stavebného dozoru Ústredného družstva. Ich spoločná práca najskôr začala účasťami na architektonických súťažiach (Kultúrne ústavy A. Hlinku v Bratislave, Dunajské veľtrhy, administratívne budovy Stredosloven-

Štátna banka v Trenčíne, 1943 – 1949

ských elektrárni v Banskej Bystrici, Priemyselná škola v Považskej Bystrici a Univerzitné mesto v Bratislave), kde väčšinou získali popredné ocenenia. V roku 1942 Eugen Kramár samostatne získal druhú cenu v súťaži na Slovenskú národnú banku a divadlo, ktorá sa mala aj realizovať. Táto skutočnosť ho doviedla k rozhodnutiu založiť spolu so Štefanom Lukačovičom projektovú kanceláriu, ktorá mala sídlo na Špitálskej ulici. Mladí architekti v tej dobe prerazili hlavne kvalitou svojej práce. Situovanie tejto budovy využilo maximálne parcelu so strohým hlavným vchodom do banky zo Štúrovej ulice a akýmsi uvoľneným vchodom s vitrážou v prvom poschodí do divadla z Laurinskej. V 90-tych rokoch Kramár s kolektívom v tejto budove navrhol rekonštrukciu bankových priestorov pre VÚB. Skúsenosti z realizácie tejto banky boli neskôr vynikajúco využité pri stavbe banky v Trenčíne (1943 – 1949). Pôdorysy oboch budov prebiehajú v krivke, na oboch je použitý obklad z pieskovca a kvalita architektonického detailu môže byť vzorom aj pre dnešných tvorcov. Obe budovy dobre zapadajú do kontextu existujúcej historickej zástavby. Z tohoto obdobia pochádzajú ešte ďalšie

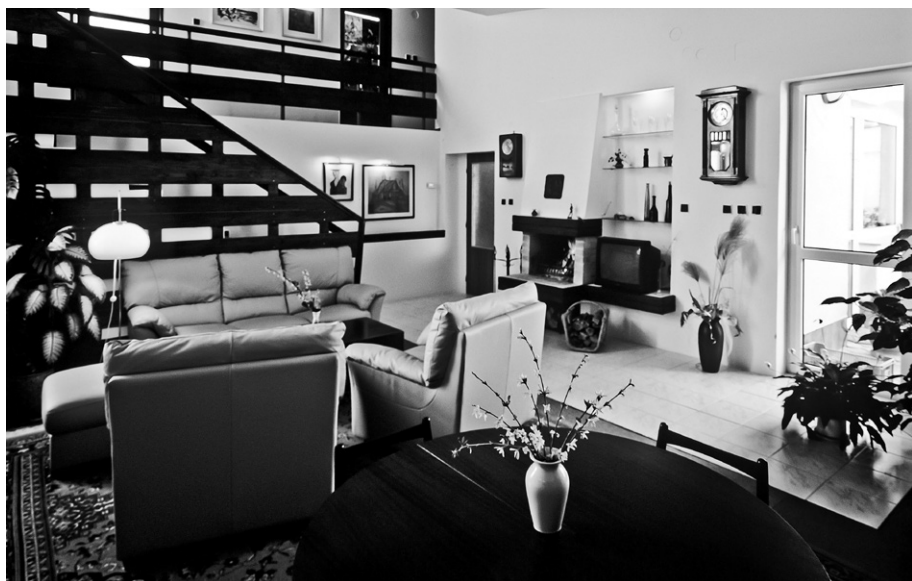
Budova ústrednej poštovej správy na Nám. slobody v Bratislave, 1946 – 1951

realizácie ako napríklad: školy v Zlatých Moravciach, v Rudníku, Baranove, v Zohore a nerealizovaná v Častej, poštový úrad v Handlovej, nemocnica na Myjave a ďalšie.

Výstavba Poštového paláca

Povojnové obdobie takisto charakterizuje tento architektonický ateliér množstvom projektov, ktoré boli vo väčšine prípadov realizované. Môžeme k nim zaradiť obytné domy na Panskej a Krížnej v Bratislave, v Novom Meste nad Váhom, Topoľčanoch, Myjave, Geologický ústav Dionýza Štúra v Bratislave a ďalšie. Zvláštnu pozornosť z tohoto obdobia si zasluhujú administratívne budovy Fondu národnej obnovy na Dobrovičovej ulici (1947 – 1952), Zboru národnej bezpečnosti na Račianskej ulici (1948 – 1951) a Ústredné riaditeľstvo štátnych lesov na Staromestskej ulici (1947 – 1950), pri ktorej sú na fasáde vynikajúco skombinované drevo a kameň.

Najvýznamnejšou stavbou z tohoto obdobia je bývalý Poštový palác v Bratislave – dnešné Ministerstvo dopravy, spojov a telekomunikácií (1946 – 1951) na Námestí slobody v Bratislave. S priestorom námestia sa dvojica

Rodinný dom Zálesie

Hotel FIS v športovom areáli na Štrbskom plese, 1967 – 1970

architektov Kramár – Lukačovič prvýkrát stretla pri súťaži na Vládnu štvrt v roku 1942. V medzinárodnej konkurencii vtedy získali 4. cenu za víťazným Gočárovým návrhom, druhou dvojicou Thiess – Jaksch z Viedne a tretími E la Padulom a A. Liberom z Ríma. Práve riešenie Josefa Gočára uzatvárajúce priestor námestia zo severu ovplyvnilo aj mladých slovenských architektov pri tvorbe poštového paláca. Progresívna oceľová konštrukcia budovy bola na Slovensku v takom rozsahu realizovaná po prvýkrát. Veľkorysosť a elegancia riešenia, kvalita stavebných prác tejto stavby očarujú nielen odborníkov dodnes. V 50-tych rokoch „čisto žiariaci“ funkcionalizmus sa pokúsili komunisti premeniť na socialistický realizmus. Bola vypísaná architektonická súťaž na klasicistnú fasádu, ktorá mala byť predradená tej súčasnej. Je tragikomické, že sa našli architekti, ktorí oboslali takúto nezmyselnú súťaž. Z tohoto obdobia pochádza aj projekt vlastného rodinného domu v Karlovej Vsi (1948 – 1949). Okrem architektonických kvalít má tento dom aj svoje špecifické čaro. Koncom 40-tych rokov realizovali Kramár s Lukačovičom ďalšie projekty: pošta v Trnave (1949 – 1953), obytný dom na Dostojevskom rade v Bratislave (1949 – 1952).

Obet komunistického režimu

Totalitný komunistický režim, ktorý sa dostal v Československu k moci v roku 1948, si postupne začal vyberať svoje obete. Vo vykonštruovaných procesoch boli odsúdení na smrť, alebo dlhé väznenie celkom nevinní ľudia. Eugen Kramár bol medzi nimi. V roku 1950 bol nespravodlivo obvinený a odsúdený na 14 rokov výkonu trestu. Svojou húževnatosťou sa dokázal presadiť ako architekt aj v týchto podmienkach. V Ilavskej väznici najskôr projektoval rekonštrukciu kláštora pre účely spoločnej väzby a potom kotolňu. Neskôr sa dostal do Prahy a tu pracoval v špeciálnom projektovom ateliéri Ministerstva vnútra. Realizoval obytné domy na Laudovej a Biskupcovej ulici a viedol rekonštrukciu Barnabitiek na Pražskom hrade.

Prepustenie z väzby a rehabilitácia

V roku 1960 bol prepustený a plne rehabilitovaný. V košickom Stavoprojekte vyprojektoval viaceré obchodné centrá pre sídlisko Luník, obchodný

Železničná stanica Štrbské Pleso

dom v Krompachoch, domov dôchodcov v Kežmarku, Ústav pre telesne postihnuté deti v Košiciach. Kramárova mimoriadna tvorivosť zažiarila hlavne pri realizáciách stavieb k majstrovstvám sveta v klasickom lyžovaní vo Vysokých Tatrách v roku 1970. Podľa jeho návrhu (spolupráca Ján Šprlák) bol postavený „Areál snov“. Tento jedinečný športový komplex zahŕňal dva skokanské mostíky, bežecké trate, lanovky, zjazdové trate, hotel FIS. Kramár tu demonštroval svoj citlivý vzťah k prírode. Pokora a úcta k tomu, čo nám bolo zverené, sa odráža vo všetkom: v mierke, v materiáloch. Na Štrbskom Plese realizoval aj Železničnú stanicu, v Starom Smokovci budovy Čedoku a Horskej služby. Kvalita socialistického stavebníctva nedosahovala úroveň súkromných firiem z medzivojnového obdobia, a tak „zub času“ sa podpísal aj pod tieto diela.

Realizácia dvoch sakrálnych stavieb

Eugen Kramár v 60-tych rokoch nemálo energie venoval účasti na ar-

Rekonštrukcia a dostavba Malého evanjelického kostola na Panenskej ul. v Bratislave 1979 – 1980, spolu s T. Kleinom →

chitektonických súťažiach. Takto získali (s J. Šprlákom a I. Šuhajkom) prvú cenu na výpravnú stanicu ČSD v Košiciach a na centrum mesta Martin. Jeho architektonické a urbanistické kvality akceptovali aj v Čechách, kde získal prvé ceny zo súťaží na dostavbu Staromestskej radnice v Prahe a na hlavnú stanicu ČSD a riešenie severojužnej magistrály v Prahe (spolu s B. Hornungom, M. Kalinovským, a J. Gerstbreinom). V tomto období bol vedúcou osobnosťou pri vytvorení Združených ateliérov (neskôr ŠPTU), kde sa vyprojetovala väčšina progresívnych realizácií zo 70-tych rokov.

Po roku 1968 Eugen Kramár zrealizoval ešte niekoľko zaujímavých stavieb (autokemp a hotel Urán v Tatranskej Lomnici, Dom potravín na Šírove, veľkopredajňa Hornád v Košiciach, Kolibu na Sorožke a ďalšie). Z tohoto času sú aj jeho dve sakrálne realizácie – rekonštrukcia a dostavba Malého evanjelického kostola na Panenskej ulici v Bratislave a ev. kostol Švábovce (1970).

Areál snov Štrbské Pleso

Zásah normalizácie

Duchovná malosť ľudí, ktorí sa dostali k moci počas normalizácie, znova zabránila mimoriadnemu talentu uplatniť sa na rozsiahlejších projektoch. Jedinou najväčšou realizáciou bola budova polície v Starom Smokovci. V období keď Kramár nemohol realizovať „veľké veci“, altruisticky pomáhal drobným ľuďom s úpravami domov a chát alebo cirkevných stavieb tak, že ťažil zo stavebnej tradície konkrétnych regiónov. Snažil sa o zachovanie kontinuity v našej architektúre, ktorú komunisti tak dôsledne ničili.

Na záver dodajme ešte slova básnika Milana Rúfusa: „Klasik českej literárnej vedy a kritiky F. X. Šalda rozdelil tých, ktorí sa pohybujú pri tvorbe umenia, a koniec koncov aj pri tvorbe života, na dva typy: loutky a dělníci Boží. Už od prvého stretnutia s pánom profesorom Kramárom nemal som najmenej pochybnosti o tom, že on patrí do tej druhej skupiny“.

Rozhovor so Zinou Kramárovou

(dcérou architekta a jeho dlhoročnou spolupracovníčkou)

Ľubo Stacho (ĽS): Na Slovensku veľa architektov pochádza z protestantských rodín (Jurkovič, Belluš, Tvarožek, Kusý, Kuzma). Myslíte si, že toto rodinné prostredie zohralo nejakú úlohu pri formovaní osobnosti Vášho otca?

Zina Kramárová (ZK): Áno. Evanjelickí kňazi boli síce chudobnejší, pôsobili v malých zboroch, ale boli ochotní všetko dať na vzdelanie svojich detí, ktoré si to vedeli vážiť a zhodnotiť tento duševný a finančný vklad svojich rodičov. Rodina v živote môjho otca zohrala veľkú úlohu. Vždy myslel na všetkých a vedel sa i s málom podeliť.

ĽS: Eugen Kramár bol krivo obvinený, odsúdený a väčšinu trestu si aj odsedel. Napriek tomuto všetkému zostal Váš otec mimoriadne tvorivý a pracovitý. Kde hľadal silu pre takýto život ?

ZK: Dokázal vzdorovať aj v najťažších situáciách. Po vynesení rozsudku vyhlásil: „Nič zlého som nespravil. Po mne zostanú len samé hodnoty, ale po vás zlo.“ Vo väzení hneď zistili, že ho možno profesijne využiť. Práca mu bola všetkým, aj keď nebola honorovaná. Tvoril s úžasnou ľahkosťou. Vedel sa rozdať a činiť dobro, aj keď okolie nebolo k nemu žičlivé.

ĽS: Mal Váš otec vzor v niektorom svetovom architektovi, alebo čo v architektúre vo svete sa mu pozdávalo?

ZK: Môj otec si rád prezrel dostupnú literatúru, lebo vycestovať dlho nemohol. Dokonca nebolo mu umožnené cestovať ani do bývalého Sovietskeho zväzu. Vo svojej tvorbe čerpal hlavne z tradícií stavitelstva v našom regióne. Za iných možností by sa bola veľkosť jeho tvorivého potenciálu určite ukázala v celom jeho diapazóne.

ĽS: Ktorú svoju realizáciu si najviac cenil?

Prof. Ľubo Stacho, člen cirkevného zboru, fotograf, v r. 1990 – 2023 pedagóg na Vysokej škole výtvarných umení

ZK: Vždy sa vracal k Areálu snov na Štrbskom plese. V tej dobe to bolo prvé takéto kumulované športové stredisko na svete. U nás táto stavba nemala veľký ohlas, ale vo svetovej odbornej tlači áno. Otec poskytol dokumentáciu viacerým kolegom v zahraničí a hlavne architekti z Fínska sa inšpirovali pre stavby podobných areálov v Škandinávii.

Slovenská národná banka a divadlo P. O. Hviezdoslava, 1942 – 1955

Ekumenická duchovná obnova

Rada pre ekumenizmus Bratislavskej arcidiecézy, Ekumenický výbor ECAV a Edukačno-misijné centrum ECAV usporiadali v Nitre na Kalvárii, v dňoch 16. až 19. októbra 2024, v poradí už tretiu Ekumenickú duchovnú obnovu. Hlavnou témou podujatia bola Spiritualita ako prameň a nástroj jednoty. Zazneli štyri zamyslenia:

- 1) Božie slovo – koreň spirituality,
- 2) Rozmanitosť viery – odvaha spirituality,
- 3) Význam umenia – estetika spirituality,
- 4) Misia v rozdelení – bohatstvo spirituality.

Ekumenickej duchovnej obnovy som sa zúčastnil po prvýkrát.

1. V čom vidím prínos tohto podujatia?

S radosťou som stretol „starých“ známych, ale s potešením sa zoznámil i s ľuďmi, ktorých som predtým nepoznal. Osobné rozhovory aj diskusie v pléne umožnili načerpať z duchovného bohatstva, ktorým druhých Pán Boh obdaril. Prínosná bola aj návšteva kláštorného komplexu na Zobore s bohatou cyrilo-metodskou históriou. Ide o úžasné svedectvo, ako „nehľadať len svoje, ale to, čo je Ježišovo Kristovo“ (por. Filipským 2, 21).

2. Ktoré zo štyroch hlavných zamyslení ma najviac oslovilo?

Misia v rozdelení – bohatstvo spirituality. Aj ďalšie zamyslenia a diskusie k nim však boli podnetné.

3. Aké konkrétne impulzy a inšpirácie som si odniesol do bežnej praxe?

Zhrniem ich do niekoľkých myšlienok:

- Milujme ľudí inej kresťanskej konfesie ako tých z vlastnej.
- Raz ročne sláviť Služby Božie v inom spoločenstve kresťanov.
- Druhý bol stvorený, aby bol darom pre mňa a ja, aby som bol darom pre neho.
- Boh vyžaduje našu osobnú odpoveď, nielen to, čo sme sa naučili v rodine.
- Ak sa Božím slovom necháme vyživovať a formovať a ako Pán Ježiš ho budeme uskutočňovať v praxi, tak sa rodí duchovný človek.

Ekumenická duchovná oobnova 2024, Nitra, foto Človek a viera

- Slová v Evanjelickom spevníku sú poetickou teológiou.
- Nejde o to, že sa dohodneme, že sme jedno, ale že sa o to modlíme a posilňujeme sa v tom.
- Ešte sme nedošli domov, nie sme po Otcovej pravici, no Ježišovo prikázanie: „Milujte sa, ako ja milujem vás“, platí.
- Najprv sa pýtajme nie na to, čo sa majú iné tradície naučiť od nás, ale čo sa môžeme naučiť od nich my.
- Kvitni tam, kde ťa zasadili.
 - **Tri fázy receptívnej ekumény:**
 - I. Pozerať sa na realitu s pokorou a uvedomiť si, že sa máme navzájom od seba čo učiť.
 - II. Prijatť dary druhého, oceniť ich a dívať sa na ne s úctou.
 - III. Uplatňovať, čo sme sa naučili, avšak tak, aby sme chránili integritu vlastnej identity.
- Stretnutia s kresťanmi iných vyznaní mi pomáhajú, aby som sa stával viac evanjelikom, viac sa ním cítim.

Martin Šefranko, účastník 3. Ekumenickej duchovnej obnovy

Modlitby z ekumenickej duchovnej obnovy

Rozmanitosť viery – odvaha spirituality

Pán neba a zeme, jediný živý a pravý Boh,
v Ježišovi nás učíš oceniť vieru tých, ktorí nie sú „z nás“,
vieru stotníka a kanaánskej ženy, ako aj modlitbu publikána
a lásku Samaritána.

Vlej do nás svojho Ducha Svätého, aby sme vedeli oceniť jednotu v rôznosti,
a tak podporovali autentické spoločenstvo a harmóniu,
aby sme rozpoznavali Tvoju múdrosť
a ocenili všetko, čo je pravdivé, krásne, dobré a spravodlivé,
aby sme spolupracovali s každým človekom dobrej vôle,
vyhýbali sa a zamedzovali každej forme nátlaku a diskriminácie,
arogancie, šablónovania/jednotvárnosti, každej forme zmätku a pohrdania,
chamtivosti, zneužitia, devastácie a degradácie.
Nech príde Tvoje kráľovstvo spravodlivosti a pokoja,
v ktorom žiari Tvoja verná a milosrdná láska. Amen.

Význam umenia – estetika spirituality

Bože Stvoriteľ,
Tvoja добрota, krása a múdrosť prežiarujú celý svet.
Vedia ich zachytiť a vykladať najmä maliční a chudobní,
ktorí vedia skromne a múdro užívať to, čo majú k dispozícii,
obdivujú to a vedia sa s tým podeliť.
Skrze svojho Syna si sa prejavil ako dobrý a blahodarný Otec,
ktorý sa teší z uzdravenia a obnovy
sveta znetvoreného a spustošeného hriechom a ľudstva drveného smrťou.
Pomôž nám, aby sme aj v tých, v ktorých niet krásy,
dokázali uvidieť obraz Tvojho Syna, ktorý sa cítil na kríži opustený
a aby sme sa spolahli na Teba aj vtedy,
keď ľudské nádeje slabnú a zanikajú. Amen.

Misia v rozdelení – bohatstvo spirituality

Duchu Svätý, Duchu Boží,
Duchu Kristov, Duchu lásky, zapál' naše srdcia.
Spôsob, aby vymizlo slovo „oddelení“
zo slovníka vzájomných vzťahov medzi kresťanmi.
Vysuš všetky pocity nenávisť,
odplaty i vzájomnej ľahostajnosti,
aby Tvoja láska mohla horieť
v nás a medzi nami
a tak tento svet stvorený Otcom
mohol ešte spoznať a žiť lásku Kristovu. Amen.

*Zdroj: Meditácie, ktoré na ekumenickej duchovnej obnove 2024
v Nitre viedli **Heike Vesperová** a **Paolo Cocco**.*

Podstatné je, aby posolstvo Vianoc neprešlo pomimo nás

Ježiš je pravým dôvodom Vianoc

Veľa ľudí považuje Vianoce za najkrajšie sviatky. Mnohí z nich nevnímajú, že Ježiš je pravým dôvodom Vianoc. Ich obsahom je radostná zvesť o narodení Spasiteľa sveta – Pána Ježiša Krista. V cirkevnom kalendári je za sviatok Narodenia Pána označený 25. december. Kresťania však od počiatku neslávili 25. december ako deň Kristovho narodenia. Až oveľa neskôr cirkev oddelila tento deň, aby sa stal sviatkom.

Vianoce nie sú najstarším kresťanským sviatkom

V r. 313 cisár Konštantín Veľký vydal Milánsky edikt – nariadenie, zaručujúce kresťanom náboženskú slobodu. Dovtedy cirkev neslávila Vianoce, „len“ Veľkú noc a nedeľu ako deň Pánovho vzkriesenia. Prečo? – Až do vlády cisára Konštantína boli totiž kresťania prenasledovaní rímskym štátom.

Mnohí pre vieru v Pána Ježiša trpeli a zomierali. Bola im blízka zvesť Veľkej noci o Kristovom utrpení, ukrižovaní a vzkriesení. Z toho, že ukrižovaný Ježiš bol vzkriesený, čerpali silu a nádej v prenasledovaní. Keď za vlády Konštantína nastala pre cirkev náboženská sloboda, začali kresťania postupne sláviť aj Vianoce. Chceli tak čeliť pohanským zvykom.

Ježiš Kristus je tým pravým slnkom a svetlom

Na Východe, v Egypte, bolo slnko uctievané ako božstvo. Preto cirkev na Východe zaviedla od 4. storočia slávenie sviatku Zjavenia Krista Pána murdrom (Ev. Matúša 2. kap.).

Na Západe a v Ríme slávil pohania sviatok boha nepremožiteľného slnka – pripadal na 25. decembra – deň zimného slnovratu. Presný deň ani rok, v ktorom sa Ježiš narodil, nepoznáme, no niekoľko časových údajov z Novej zmluvy (napr. Matúš 2, 1 – 2, Lukáš 2, 1 – 4) poskytuje oporné body pre približné zaradenie udalostí Ježišovho narodenia do dejinného rámca. Cirkev prevzala dátum 25. december a pohanský sviatok boha nepremožiteľného slnka nahradila kresťanským obsahom. Bol svätený ako sviatok narodenia Pána Ježiša. Stalo sa to v r. 336.

Prečo Vianoce nahradili pohanský sviatok? Kresťania tým vyznávali, že nie boh nepremožiteľného slnka, (ktorého oslavovanie nariadil cisár Aurelianus v r. 274), ale Pán Ježiš Kristus je tým pravým slnkom a svetlom. Svedčia o tom viaceré texty Biblie, napr. Lukáš 1, 77b – 78: „Boh odpustí hriechy zo svojho milosrdného srdca, s ktorým zhliadol na nás ako vychádzajúce slnko z výsosti.“ Alebo: Ján 8, 12: (Ježiš prehovoril): „Ja som svetlo sveta. Kto mňa nasleduje, nebude chodiť v tme, ale bude mať svetlo života.“

Cirkev na Východe na Západe

Slávenie Vianoc v cirkvi na Západe (25. december) zdôrazňovalo slabosť, poníženosť a chudobu narodeného Spasiteľa. Slávenie Vianoc v cirkvi na Východe (6. január – Zjavenie Krista Pána) zdôrazňovalo Božiu veľkosť, pred ktorou sa sklonili mudrci a s nimi celý svet. Východní (pravoslávni) kresťania svätia dodnes Vianoce 6. januára (ako Zjavenie Pána).

K Vianociam patrí aj záväzok verne nasledovať Ježiša

Ktosi povedal, že „cieľom Ježišovho príchodu je vykúpiť človeka, nie obchody.“ V Ježišovi sa narodil Spasiteľ – Baránok Boží, ktorý berie na seba hriech sveta (Ján 1, 29) – platí za hriechy všetkých nás. To chcela cirkev zdôrazniť zavedením sviatku mučeníka Štefana (Skutky apoštolov 6. a 7. kap.), ako 2. sviatku vianočného (26. december). **2. sviatok vianočný (pripomienka umučenia diakona Štefana) hovorí, že k Vianociam patrí nielen radosť z narodenia Spasiteľa, ale aj záväzok verne nasledovať Ježiša (ako Štefan).**

Vianoce sú oslavou, že Boh sa k nám v láske sklonil v narodenom Ježišovi. Nezabúdajme: aby sme boli zachránení z hriechov, skončila táto Božia láska na kríži.

K Vianociam patrí viacero sviatočných dní

Vianoce sa postupne slávil od polovice 4. storočia. V Západnej cirkvi 25. decembra, vo Východnej 6. januára.

Po 4 adventných nedeliach príde Štedrý večer (24. 12.), za ním

1. sviatok vianočný – Narodenie Pána (25. 12. – Vianoce Západnej cirkvi)
- a 2. sviatok vianočný – Pamiatka mučeníka Štefana (26. 12.).

Nasleduje Zjavenie Krista Pána mudrcom (6. 1. – Vianoce Východnej cirkvi).

Dôležitejšie, ako poznať presný dátum Ježišovho narodenia, je prijať Ho ako Spasiteľa a Pána

V 6. storočí po Kristovi mních Dionysius Exiguus dostal za úlohu vypočítať rok Kristovho narodenia. Stanovil ho však nepresne ako udalosť z r. 753 rímskeho letopočtu, ktorej priradil dátum 25. decembra roku 1 pred Kristom, pričom nasledujúci rok označil ako 1 po Kristovi. Dnes vieme, že Dionysius Exiguus sa vo svojom výpočte pomýlil. Všeobecne sa uznáva, že Ježiš sa narodil v Betleheme niekedy medzi rokmi 7 – 4 pred Kristom (pred naším letopočtom). Kedy presne, nevieme. Podstatné je to, že Boží Syn sa skutočne narodil, že prišiel do tohto sveta, že za nás zomrel i vstal z mŕtvych, a že kresťania na celom svete na Vianoce oslavujú neochabujúcu Božiu lásku k nám (Ján 3, 16) a túžia, aby sa Kristus narodil aj v ich srdciach. Veď ak

by sa Kristus nenarodil v mojom – tvojom srdci, mohol by sa v Betleheme narodiť aj tisíckrát, a predsa by posolstvo Vianoc prešlo pomimo nás. Nie- kto výstižne povedal, že „najväčšou tragédiou Vianoc nie je ich skomercio- nalizovanie, ani reklamné triky, dokonca ani pohanské vplyvy. Najväčšou tragédiou Vianoc je, že sa narodil Spasiteľ a nikto si to nevšimne!“

Dovoľme Ježišovi, aby v každej maličkosti nášho života prejavil svoju veľkosť.

S použitím viacerých prameňov: **Martin Šefranko, zborový farár**

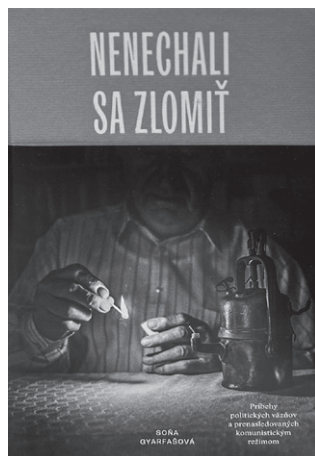
Knihy do vašej pozornosti

Soňa Gyarfášová:

Nenechali sa zlomiť

(vyd. IKAR, a. s., Bratislava 2024)

Autorka, známa slovenská publicistka, v knihe dokumentuje údel 21 politických väzňov z 50. rokov 20. storočia a ľudí prenasledovaných komunistickým režimom, ktorí prežili najťažšie obdobie tejto éry – popravy blízkych, dlhoročné väzenie či šikanu, no nenechali sa zlomiť. Mnohí sa zaslúžili o dnešnú slobodu. Príbehy hovoria nielen o tom ťažkom, čo kedysi museli títo ľudia prežiť, ale aj o tom, ako sa s tým dokázali vyrovať. V knihe je zaznamenaný aj príbeh Branislava Tvarožka, t. č. najstaršieho (99 r.) pravidelného účastníka Služieb Božích v Novom ev. kostole na Legionárskej. 560 strán, pevná väzba, prebal.

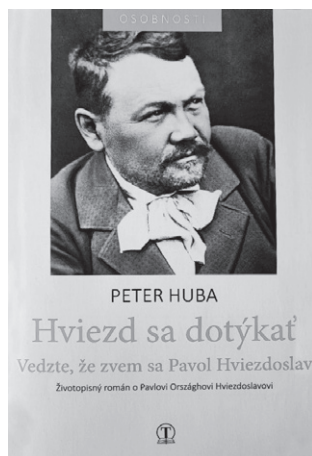
Štefan Kiss:
Svedectvá sviatočnej doby
– Svetlo mojim nohám
(vyd. Transcius, Liptovský Mikuláš 2024)

Zbierka 95 kázni na všetky nedele a sviatky v cirkevnom roku. Ich autor, telesne nevidomý, no hojnosťou darov Ducha Božieho obdarovaný evanjelický farár Štefan Kiss odkrýva poklady Božieho slova s praktickými aplikáciami v každodennom živote. Spestrením knihy sú prepisy pobožností, ktoré zazneli vo vysielaní Slovenského rozhlasu, na ktoré odkazujú interaktívne QR-kódy umiestnené v závere knihy. Kazateľa Štefana Kissa si tak môžeme aj vypočuť. Publikácia je vhodnou príručkou pre domáce pobožnosti pre chorých, starých, nevládných, či iných, ktorí sa z rôznych dôvodov nemôžu zúčastňovať Služieb Božích. 358 strán, mäkká väzba.

Peter Huba: Hviezd sa dotýkať – vedzte, že zvem sa Pavol Hviezdoslav
(vyd. Transcius, Liptovský Mikuláš 2023)

Životopisný román o našom najväčšom básnikovi P. O. Hviezdoslavovi je spracovaný na základe rozsiahlych viacročných výskumov autora – historika a spisovateľa Petra Hubu. V diele prináša nové poznatky o živote básnika, ktoré boli doposiaľ nepoznané, ako napr. dosiaľ neznámu korešpondenciu Hviezdoslava s jeho manželkou a aj korešpondenciu s národovcami, ako sú Viliam Paulíny-Tóth, Jozef Škultéty, Svetozár Hurban Vajanský. V takejto podobe ešte nebola o P. O. Hviezdoslavovi spracovaná nijaká publikácia. 180 strán, pevná väzba.

Detská besiedka, jeseň 2024

Na Službách Božích 8. septembra hudbou i slovom služili Dovalovci – skupina Podľa Božej mapy.

Zborový deň so spoločným obedom, 8. september 2024

Zborový deň, 8. september 2024

21. septembra sa náš niekdajší pracovník Stanislav Moravec oženil s Jankou Haškovou – srdečne blahoželáme!

Služby Božie nielen pre deti, 29. september 2024

Služby Božie 6. október 2024

Pod'akovanie za úrody, 6. október 2024

Spevokol aj deti poslúžili pri Poďakovaní za úrody.

Vystúpenie spevokolu, 6. któber 2024

Služby Božie, 6. október 2024

Obed pre seniorov, 6. október 2024

Služby Božie, 13. október 2024

Služby Božie, 27. október 2024

Škola služobníkov, 16. november 2024

Služby Božie pri 91. výr. posvätenia Nového kostola, 17. november 2024

Služby Božie, 24. november 2024
Zabezpečovacie práce na veži Nového kostola, 30. november 2024

Zabezpečovacie práce na veži

Služny Božie na 1. adventnú nedeľu 2024
Kulinoterapia v Stredisku ev. diakonie (SED) Bratislava

Športovať sa dá v každom veku, SED Bratislava.

Hostia zo Sliezskej diakonie na návšteve v SED Bratislava, október 2024

Zhotovovanie spomienkových obrazov v SED Bratislava, október 2024

Diskusia s Mariánom Labudom ml. v SED Bratislava, november 2024

Zo života SED Bratislava, november 2024

Z aktivít v SED Bratislava

Herečka Hanka Gregorová prišla so svojimi psíkmi potešiť klientov v SED, november 2024.

EV 4391/11
ISSN 1338-7936